

20- ASR INGLIZ SHE'RIY DRAMASI VA UNDA TARIXIY MAVZU TALQINI.

Aziza Aminovna Ikramova,

f.f.f.d. (PhD), dotsent.

Shodiyeva Sarviniso Karimovna,

Buxoro davlat pedagogika instituti

1- kurs magistranti.

Anotatsiya *Annotatsiya. Ushbu maqola ingliz sheriya-tining rivojlanishi va Buyuk Britaniyada she'riyatning o'rnini va ahamiyat haqida nazaryalar tahlil qilingan. Ya'ni shuni takidlash joizki, bir tildan ikkinchi tilga so'zlarning o'zlashuvi qadimiy va insoniyatning madaniy taraqqiyotiga hamoxang kechuvchi tabiiy jarayon bo'lib, barcha qadimgi tillarda sodir bo'lgan hodisadir. O'zlashgan so'zlar yangi tilga o'zlashuvi shakli o'laroq o'zlashilgan tilda o'z o'rniga ega ekanligini. Xususan, birinchi holatda, ikki boshqa tilli xalqlarning jonli muloqoti orqali yoki moddiy madaniyat buyumlarini nomini o'zlashtirilishi orqali singishini tarix bilan bog'liq ekani aks bildiradi. Zero, har bir xalqning o'tmishini yortib beradigan vositalardan biri bu yozma adabiyot bo'lib, aynan tarixiy asarlarning o'rnini bu borada beqiyosdir.*

Kalit so'zlar: *Spenser stanza, realizim, milliylik an'anasi, Scandinaviya, klassitizim, ertakchi janr, romantik tendensiya, inqilobiy romantiklar roman, she'r, janr, tur, bosqish, tragediya.*

20TH CENTURY ENGLISH POETIC DRAMA AND ITS INTERPRETATION OF HISTORICAL THEMES.

Abstract. *This article analyzes theories about the development of English poetry and the role and importance of poetry in Great Britain. That is, it is worth noting that the acquisition of words from one language to another is an ancient and natural process that coincides with the cultural development of mankind, and is a phenomenon that occurred in all ancient languages. That the acquired words have their place in the acquired language as a form of assimilation into a new language. In particular, in the first case, it reflects the fact that it is related to the history of the absorption of two different language peoples through live communication or through the assimilation of the names of material culture items. After all, written literature is one of the tools that shed light on the past of every nation, and the place of historical works is incomparable in this regard.*

Key words: *Spenser's stanza, realism, tradition of nationalism, Scandinavia, classicism, fairy tale genre, romantic trend, revolutionary romantics, novel, poem, genre, genre, invasion, tragedy.*

АНГЛИЙСКАЯ ПОЭТИЧЕСКАЯ ДРАМА XX ВЕКА И ЕЕ
ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ИСТОРИЧЕСКИХ ТЕМ.

Аннотация. В данной статье анализируются теории о развитии английской поэзии, а также о роли и значении поэзии в Великобритании. То есть стоит отметить, что переход слов из одного языка в другой – это древний и естественный процесс, совпадающий с культурным развитием человечества, и явление, имевшее место во всех древних языках. Приобретенные слова занимают свое место в усвоенном языке как форма ассимиляции в новый язык. В частности, в первом случае оно отражает то, что оно связано с историей поглощения двух разных языковых народов посредством живого общения или посредством ассимиляции названий предметов материальной культуры. Ведь письменная литература является одним из инструментов, проливающих свет на прошлое каждого народа, и место исторических произведений в этом отношении бесподобно.

Ключевые слова: строфа Спенсера, реализм, традиция национализма, Скандинавия, классицизм, сказочный жанр, романтическое направление, революционная романтика, роман, поэма, жанр, жанр, вторжение, трагедия.

20- asr ingliz she'riy dramasi va unda tarixiy mavzu talqini.

Kirish

Tarixiy she'riy romanlar, o'z ichiga tarixiy voqealar, jamiyatning o'zgarishi va insoniylikning muhim jihatlari haqida tahlillar va ko'rsatmalar o'z ichiga olgan dramatik qadriyatlar bo'lib keladi. Bu romanlar tarixiy voqealarni qahramonlar va ularning hayotlarini dramatik shaklda aks ettirish orqali o'qiluvchilarga tarixiy ma'lumotlarni o'rganish, tahlil qilish va o'z fikrini shakllantirish imkoniyatini beradi.

Tarixiy she'riy romanlar o'zida ko'p xil janrlar va uslublarni mujassam etadi. Ba'zi romanlar har xil tarixiy voqealarni aks ettirish orqali tahlil qiladi, masalan, "War and Peace" (Urush va Tinchlik) asari Leo Tolstoy tomonidan yozilgan bo'lib, Napoleon Bonaparte davridagi Fransiyaga qarshi Urushlarni va ularning oqibatlari haqida tahlil qiladi. Boshqa romanlar esa insoniylikning muhim jihatlari, jamiyatning o'zgarishi va siyosiy intrigalarni dramatik shaklda ko'rsatadi.

Tarixiy she'riy romanlar o'qiluvchilarga tarixiy ma'lumotlarni o'rganish, jamiyatning o'zgarishi va insoniylikning muhim jihatlari haqida tahlillar va ko'rsatmalar orqali fikrini shakllantirish imkoniyatini beradi. Bu romanlar tarixiy voqealarni dramatik shaklda aks ettirish orqali o'qiluvchilarga tarixiy ma'lumotlarni ilgari tahlil qilishga imkon beradi va ularni insoniylikning muhim hislatlari bilan bog'liq bo'lgan tahlillar orqali o'z fikrini shakllantirishga yo'l beradi.

20-asr ingliz she'riy dramasi, romantizm va realizmning o'rtasidagi o'zaro ta'sirni ko'rsatadi. Bu davrda, dramatik asarlar ko'p qobiliyatli yozuvchilar tomonidan yaratilgan edi va ularning bir qismi tarixiy mavzularga asoslangan edi.

Buning eng mashhur namunasi William Shakespearenin "Romeo va Juliet" asari hisoblanadi. Bu tragediya, sevgi, qasos, jang va oilaviy munosabatlarni ko'rsatadi. Ushbu asar 16-asrda Italiyada yaratilgan qissadan ilhomlanib, romantik she'riyatning eng yaxshi namunalaridan biri sifatida taniladi.

Boshqa mashhur 20-asr dramalari orasida George Bernard Shawning "Pygmalion" va Oscar Wilde ning "The Importance of Being Earnest" asarlari kabi eshitiladi. Bu asarlar ham tarixiy mavzular bilan bog'liq bo'lsa-da, ular romantik komediyalar sifatida bilinadi va jamlanishlari o'ziga xos mantiqiy va ijodiy qobiliyatni ko'rsatadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili (Literature review)

20-asr ingliz she'riy dramasi, tarixiy mavzularga bo'lgan qiziqish va e'tibor bilan taniladi. Bu dastlabki 20-asrning boshlarida o'zining o'ziga xos uslubi va mavzusi bilan tan olishdi. Bu davrda tarixiy mavzular, o'zgaruvchanlik va jamiyatning o'zgarishi muhim ahamiyatga ega edi, shuningdek, insoniylikning muhim hislatlari ham ko'p tahlil qilingan.

20-asrning boshlarida, William Shakespeare kabi yirik namoyandalar tarixiy mavzularni dramatik shaklda aks ettirishda muvaffaqiyatli bo'lgan. Misol uchun, Shakespeare "Richard III" va "Henry V" kabi eserlarida Angliya tarixidagi qahramonlarni va tarixiy voqealarni dramatik shaklda aks ettirgan. Uning asrlarida tarixiy voqealar va qahramonlar dramatik shaklda aks ettirilgan va ularning hayotlari, xarakterlari va qarashlari dramatik shaklda namoyish etilgan.

Boshqa yirik namoyandalar, masalan, George Bernard Shaw va Tom Stoppard ham tarixiy mavzularni she'riy dramada muvaffaqiyatli aks ettirishgan. Shawning "Saint Joan" asari Fransuz qahramoni Jeanne d'Arcning hayoti va vafoti haqida dramatik shaklda aks ettirilgan. Stoppardning esa "Arcadia" asari 19-va 20-asrlar orasidagi o'zgaruvchanlik va tarixiy voqealarni dramatik shaklda ko'rsatadi.

Bu yirik namoyandalar tarixiy mavzularni dramatik shaklda aks ettirish orqali o'qiluvchilarga tarixiy ma'lumotlarni o'rganish, tahlil qilish va o'z fikrini shakllantirish imkoniyatini berdilar. 20-asr ingliz she'riy dramasi tarixiy mavzularni dramatik shaklda aks ettirish orqali o'qiluvchilarga tarixiy ma'lumotlarni ilgari tahlil qilishga imkon beradi va ularni insoniylikning muhim hislatlari bilan bog'liq bo'lgan tahlillar orqali o'z fikrini shakllantirishga yo'l beradi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology).

20-asr ingliz she'riy dramasi, tarixiy mavzularni dramatik ravishda ko'rsatish va muhokama qilish uchun ideal materyal va metodologiyaga ega bo'lgan bir janrdir. Bu janr, tarixiy voqealar, siyosiy muammolar va insoniy mazmunlarni dramatik shaklda aks ettirish bilan taniladi.

Bu dramalar, tarixiy voqealarni va shaxslarni dramatik ravishda ko'rsatish orqali 20-asrning muhim voqealarini, insoniy mazmunlarni va siyosiy muammolarni o'rganish imkonini beradi. Bu esa o'qituvchilar va o'quvchilar uchun foydali bo'ladi, chunki ular

tarixiy voqealarni dramatik shaklda ko'rish orqali ularni o'rganish va tushunishga yordam beradi.

Metodologik ravishda, 20-asr ingliz she'riy dramasi tarixiy mavzularni dramatik ravishda aks ettirish orqali muhokama qilish uchun tahliliy va mukammal bir usul hisoblanadi. Bu janrning asosiy maqsadi tarixiy voqealarni dramatik shaklda ko'rsatib, ularning muhimligini va ularning jamiyatga ta'sirini tushuntirishdir.

Bu metodologiya o'qituvchilar va o'quvchilar uchun darsliklar, maqolalar, tadbirlar va muhokamalar tashkil etishda yaxshi foydalaniladi. Bu usul, 20-asr ingliz she'riy dramasi yirik namoyandalarining asarlari va ularning tarixiy mavzularini o'rganish uchun samarali va aniq bir yo'nalish beradi.

20-asr ingliz tarixi she'riy dramasi, qadimgi dramatik janrlar bilan solishtirilganda, bir nechta bosqichlarga bo'linadi. Bu bosqichlar tarixiy ravishda, dramatik shaklda turli voqealar va muammolar ko'rsatilganligi bilan ajralib turadi. Quyidagi bosqichlar 20-asr ingliz tarixi she'riy dramasi uchun eng katta vaqt bosqichlardan ba'zilar hisoblanadi:

1. Viktorian davr (1837-1901): Viktorian davr 20-asrning boshida britaniyalik dramaturglar uchun muhim bo'ldi. Bu davrda dramalar odatda jamiyatning odatiy qoidalari va farzandlik, oila, jinsiy munosabatlar va siyosiy muammolar mavzularini ko'rsatishga oid edi. Viktorian dramaturgiyasining eng mashhur namoyandalaridan biri Oscar Uayld edi.

2. Edwardian davr (1901-1910): Edwardian davrda dramaturgiya zamonaviylik va yangiliklar bilan ajralib turdi. Bu davrda dramalar odatda jamiyatning yangi o'zgarishlari, siyosiy va ijtimoiy muammolar, insoniy mazmunlar va psixologik tahlillar mavzularini ko'rsatishga oid edi. George Bernard Shaw va John Galsworthy bu davrdagi namoyandalar edi.

3. Birinchi jahon urushi (1914-1918) va keyingi davr: Birinchi jahon urushi dramaturgiya ustida katta ta'sir qildi va voqealarni dramatik shaklda aks ettirishga olib kelgan yangiliklarga olib kelgan edi. Bu davrda dramalar odatda urush, qahramonlik, xavf-xatarlar, qaroqchi insonlar va jamiyatning o'zgarishi mavzularini ko'rsatishga oid edi. R.C. Sherriff va J.M. Barrie bu davrdagi namoyandalar edi.

Bu bosqichlar 20-asr ingliz tarixi she'riy dramasi uchun asosiy bosqichlardir, va ularga oid mashhur asarlar va dramaturglar tufayli bu davrlarning xususiyatlari va mavzulari eng yaxshi ko'rsatilgan. Bu bosqichlar tarixiy ravishda 20-asr ingliz she'riy dramasi tarixini tushunishga yordam beradi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results)

20-asr ingliz she'riy dramasi tarixiy mavzular bilan bog'liq bo'lishi odatda dramaturglar va ijodkorlar uchun muhim va qiziqarli bo'lib keladi. Bu mavzular tarixiy voqealarni, jamiyatning o'zgarishi va insoniylikning muhim hislatlari haqida tahlillar va ko'rsatmalar orqali dramatik shaklda aks ettiriladi. Bu tarixiy mavzularning tadqiqot natijalari ko'p joylarda dramaturgiyaning yangi yo'nalishlarini belgilashga yordam beradi.

Misol uchun, Shakespearenin "Richard III" asari qahramonlik, siyosiy intriga va qo'rqinchli xarakterlar orqali 15-asrning Angliya tarixidagi voqealarni dramatik shaklda ko'rsatadi. Bu asar Shakespearenin tarixiy mavzularni dramatik shaklda aks ettirish uslubi bilan mashhur bo'lgan misollaridan biridir.

Boshqa bir misol, George Bernard Shawning "Saint Joan" asari bo'ladi, bu asar Fransuz qahramoni Jeanne d'Arcning hayoti va o'limi haqida dramatik shaklda ko'rsatilgan. Shawning bu asari tarixiy voqealarni ijtimoiy va siyosiy kontekstda tahlil qilish orqali o'zining fikrini ifodalagan.

Bu ko'rinishda, 20-asr ingliz she'riy dramasi tarixiy mavzularni dramatik shaklda aks ettirish orqali tarixiy voqealarni, insoniylikning muhim hislatlari va jamiyatning o'zgarishi haqida tahlillar va ko'rsatmalar orqali izlanib boradi. Bu tadqiqotlar dramaturgiyaning tarixiy va ijtimoiy ahamiyatini oshirishga yordam beradi va dramaturglar uchun yangi yo'nalishlar ochish imkonini yaratadi.

Xulosa va Takliflar (Conclusion/Recommendations)

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, 20-asr ingliz she'riy dramasi, tarixiy mavzuning o'quvchilar hayotidagi ahamiyati haqida gaplashish juda qiziqarlidir. Bu davrda dramaturgiya, she'r va teatrning o'ziga xos rivojlanishini ko'rib chiqamiz. Bu davrda William Shakespeare kabi dramaturglar katta e'tibor qozonishlari bilan tanilgan. Uning asarlarida insoniyatning o'ziga xos jihatlarini o'rganish va tushunish imkoniyati mavjud. Ingliz dramaturgiyasining bu davrida o'ziga xos uslubiy qobiliyatlarini rivojlantirganligi bilan ahamiyatli. Bu esa o'quvchilar uchun insoniyatning turli jihatlarini va ularning tarixdagi o'rnini tushunilishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Адабиёт назарияси.- 2 томлик.- Т.,1978, 1979
2. Бобоев Т. Адабиётшунослик асослари. - Т.: Ўзбекистон, 2000.
3. Sultonov I. Adabiyot nazariyasi. - Т.: Oqituvchi, 2005.
4. Quronov D. Adabiyotshunoslikka kirish. — Т.: «Халқ мероси» нашриёти, 2004.
5. Куронов Д. Адабиёт назарияси асослари. — Т., 2018.
6. Ozbek mumtoz adabiyoti namunalari / Majmua. (1-2—jildlar) Tuzuvchi, izoh va sharhlar muallifi: N.Rahmonov. — Т.: Fan, 2005, 2007.
7. Ozbek mumtoz adabiyoti tarixi (Alisher Navoiy davri). Oquv qollanma. D.Yusupova.— Т.:Akadernashr, 2013.
8. Qosimov B. Milliy uygonish. —Т.: Manaviyat, 2002.
9. Milliy uygonish davri ozbek adabiyoti. Darslik —Т.: Manaviyat, 2004.
10. Orzibekov R. Ozbek adabiyoti tarixi. Oquv qollanma. - Samarqand: 2005.
11. Vohidov R., Eshonqulov H. Ozbek mumtoz adabiyoti tarixi. Oquv qollanma. — Т.: OzYU Adabiyot jamgarmasi nashriyoti, 2006.

12. Adizova I. Ozbek mumtoz adabiyoti tarixi. Oquv qollanma. - T.: 2006.
13. . Toxliyev B., Shamsiveva M., Ziyodova T. Ozbek tili oqitish metodikasi T. : Ozbekiston M illiy kulubxonasi. 2010.
14. 2. Gulomov A., Oodirov M. Ona tili oqitish metodikasi. T: Fan va texnologiyalar'. 2012.
15. 3. Toxliyev B. Adabiyot oqitish metodikasi. Oquv qollanma. T.Alisher Navoiy nomidagi Ozbekiston M illiy kutubxonasi nashriyoti. 2010.